

LITERATURA

- Glaser T., 1963. *Wpływ środowiska miejskiego na rozwój i zdrowotność zadrzewień*. Ekologia Polska, seria B. t. 9, z. 3. Warszawa.
- Gołovkin B. N. i Andreev G. N., 1963. *Povtornoje cvetenie introducirovannyh rastenij*. Botan. Žurnal nr 1. Moskva.
- Łukasiewicz A., 1967. *Rytmika rozwojowa bylin*. Pozn. Tow. Przyj. Nauk Wydz. Matem. Przyrodniczy. Prace Komisji Biologicznej t. 31, z. 6. Poznań.
- Mašinskij L. O., 1950. *K voprosu o dolgoviečnosti gorodskich drevesnyh nasaždenij*. Bjul. Glavn. Botan. Sada. v. 6. Moskva.
- Zaleski K., Glaser T., Głębczyński S., 1964. *Wpływ środowiska na rozwój i zdrowotność kasztanowców*. Pozn. Tow. Przyj. Nauk. Wydz. Nauk Rol. i Leśnych. Prace Kom. Nauk Roln. i Leśnych, t. 17, z. 1. Poznań.

ANNA KWIECIEŃ

Instytut Botaniki UW
Zesp. Briol. i Pter.

MSZAKI OGRODU BOTANICZNEGO UNIWERSYTETU WARSZAWSKIEGO

Badając florę mszaków Warszawy jesienią 1970 r. zebrałam mchy w Ogrodzie Botanicznym Uniwersytetu Warszawskiego.

Praca moja jest pierwszym opracowaniem mszaków Ogrodu Botanicznego od 1937 r. Jedyne, dość skąpe dane, pochodzą z pracy K. Stefanowicz-Owczarskiej (1937), w której ogłoszono 10 gatunków mchów z terenu Ogrodu Botanicznego. Tylko jednego z nich, a mianowicie *Catharinea tenella* nie udało mi się odszukać. W tym samym okresie I. Rejment (1937), wymienia ze szklarni Ogrodu Botanicznego wątrobowca *Lunularia cruciata*. Mimo dokładnych poszukiwań nie znalazłam tego gatunku.

Na trawnikach, na korze drzew, kamieniach w alpinarium, w basenach z roślinnością wodną, na tzw. „kapliczce“, ścieżkach, chodnikach znalazłam ogółem 52 gatunki mchów i 2 gatunki wątrobowców.

Najpospolitsze mchy rosnące na trawnikach, takie jak: *Catharinea undulata*, tworząca duże, zbite darnie, *Mnium undulatum*, *M. affine*, *Climacium dendroides*, *Rhytidiadelphus squarrosus*, *Eurhynchium swartzii*. Jeden raz znaleziono *Cirriphyllum piliferum* i *Mnium medium*.

Interesujące gatunki rosną na kamieniach alpinarium, są to: *Barbula fallax*, *Grimmia apocarpa*, *Camptothecium lutescens*, *Orthotrichum* sp. Na wypłukanej natomiast ziemi pomiędzy głazami występują gatunki pospolite, jak: *Brachythecium rutabulum*, *B. salebrosum*, *Amblystegium varium*, *A. serpens*, *Ceratodon purpureus*, *Barbula unguiculata*, *Bryum caespitium*, *Marchantia polymorpha*, *Thuidium delicatulum*, tworząc zwarte, pokrywające glebę darnie.

Na fundamentach historycznej „kapliczki“ znalazłam duże darnie *Encalypta contorta*, której stanowisko potraktować można jako naturalne, ze względu na nieprzekształcony przez człowieka charakter podłoża. Razem z tym gatunkiem rośnie odmiana *Bryum capillare*, a mianowicie var. *latifolium* o dużych, bardzo szerokich w swej górnej części liściach.

Z ciekawszych gatunków zebranych w doniczkach i na parapetach szklarni występuje w dużych ilościach *Leptobryum pyriforme* i *Bryum erythrocarpum*. Raz znalazłam *Phascum acaulon* i *Buxbaumia aphylla*.

Wszystkie gatunki, które odnalazłam w Ogrodzie, mają stanowiska naturalne w woj. warszawskim. Nie znalazłam, natomiast, żadnego gatunku obcego dla brioflory Mazowsza.

Liczba 54 gatunków w Ogrodzie Botanicznym stanowi dość pokaźną liczbę mchów w porównaniu z mchami notowanymi w całym woj. warszawskim. Liczbę gatunków w województwie ocenia się obecnie w przybliżeniu na 390. Zatem mchy Ogrodu Botanicznego stanowią około 13,9% gatunków flory mchów województwa.

Charakter mszaków występujących w Ogrodzie jest bardzo różnorodny. Są gatunki kosmopolityczne, występujące na piaskach, kamieniach i elementach betonowych, chodnikach, ścieżkach, a niejednokrotnie i na korze drzew, jak: *Ceratodon purpureus*, *Barbula unguiculata*, *Bryum argenteum*, *B. caespiticium*, *Pohlia nutans*, *Brachythecium rutabulum*.

Niektóre gatunki mają, ze względu na swoje rozmieszczenie, charakter górski, zaliczyć tu można *Grimmia apocarpa*, znalezioną na kamieniach w alpinarium oraz *Encalypta contorta*, zebraną na fundamentach „kapliczki“.

Gatunkiem typowo wodnym, hydrofilnym, jest *Drepanocladus aduncus* var. *pseudofluitans* rosnący na skraju kamiennego basenu, zanurzony w wodzie. Do gatunków higrofilnych, znalezionych na bagnistej ziemi na dnie basenów należą *Calliergon cuspidatum*, *Physcomitrium eurystomum*, *Fissidens osmundoides*, *Philonotis marchica*. Trzy ostatnie rzadko występują na obszarze woj. warszawskiego.

Występowanie na obszarze tak niewielkim i usytuowanym w samym centrum miasta gatunków rzadkich dla województwa warszawskiego oraz gatunków o różnorodnym charakterze ekologicznym — należy tłumaczyć przede wszystkim zawleczeniem ich razem z roślinami, sprowadzonymi z różnych regionów Polski.

SPIS GATUNKÓW

Amblystegium serpens L. Br. eur.-alp.; ziemia w basenach; pnie drzew; szkl.

A. serpens var. *juratzkanum* R. du Buysson — fund. „kapl.“

A. varium (Hedw.) Br. eur. — alp.; mur k. budynku Dyr. Ogr.,

Barbula fallax Hedw. — alp.

Barbula unguiculata Hedw. — mur k. budynku Dyr. Ogr.; ziemia na dnie basenów; pień *Populus nigra*; szkl.

- Brachythecium rutabulum* (Hedw.) Br. eur. — ziemia przy ogrodzeniu od strony Al. Ujazd.; ogrodzenie przy wejściu do OB; dział biol. z *Urtica dioica*.
- B. salebrosum* (Web. et Mohr) Br. eur. — alp.
- B. starkei* Br. eur. — fund. „kapl.“
- B. velutinum* (Hedw.) Br. eur. — fund. „kapl.“, ogrodzenie przy wejściu do OB; u podnóża jodły.
- Bryum argenteum* L. — betonowe ściany basenów; mur przy Zakł.; pień lilaka; ścieżki; szkl.
- B. caespiticium* L. — alp.; mur przy Zakł.; ogrodzenie od strony Al. Ujazd.; pień wierzby; szkl.
- B. capillare* L. fund. „kapl.“; chodnik przed Zakł.;
- B. capillare* var. *flaccidum* Br. eur. — ogrodzenie przy wejściu do OB; pień wierzby; szkl.
- B. capillare* var. *latifolium* Mnk. — fund. „kapl.“
- B. erythrocarpum* Schwägr. — szkl.
- B. intermedium* Brid. — ścieżka.
- Buxbaumia aphylla* L. — szkl.
- Callieron cuspidatum* (Hedw.) Kindb. — ziemia w basenach.
- Camphothecium lutescens* (Hedw.) Br. eur. — alp.
- Catharinaea undulata* Web. et Mohr — trawnik.
- Ceratodon purpureus* Brid. — alp.; mur przy Zakł.; ogrodzenie od strony Al. Ujazd.; ścieżki; pień lilaka; pień wierzby; szkl.
- Cirriphyllum piliferum* (Hedw.) Grout — trawnik.
- Climacium dendroides* L. Web. et Mohr — trawnik.
- Dicranum scoparium* L. Hedw. — szkl.
- Ditrichum homomallum* Hampe — ogrodzenie przy wejściu do OB.
- Drapanocladus aduncus* (Hedw.) Mnk. — z basenów szkl.
- Drapanocladus aduncus* var. *pseudofluitans* (San.) Lindb. — w wodzie na ścianach basenu.
- Ecalypta contorta* (Wulf.) Lindb. — fund. „kapl.“
- Eurhynchium swartzii* (Turn.) Hobkirk — na ziemi od strony Al. Ujazd.
- Fissidens osmundoides* Hedw. — ziemia na dnie basenów; stare alp.
- Funaria hygrometrica* Sibth. — mur k. budynku Dyr. Ogr.; mur przy Zakł.; szkl.
- Grimmia apocarpa* Hedw. — alp.
- Hypnum cupressiforme* Hedw. — pień *Populus nigra*.
- Leptobryum pyriforme* (L.) Wils. — szkl.
- Lophocolea bidentata* L. Dum. — trawnik.
- Marchantia polymorpha* L. Steph. — mur k. budynku Dyr. Ogr.; ziemia na dnie basenów; alp.
- Mnium affine* Bland. — trawnik; ziemia na dnie basenów; ogrodzenie przy wejściu do OB.
- M. cuspidatum* Leyss. — trawnik.
- M. hornum* L. — ogrodzenie przy wejściu do OB.
- M. medium* Br. eur. — trawnik.
- M. rugicum* Br. eur. — ogrodzenie przy wejściu do OB.
- M. undulatum* Weis. — trawnik.
- Orthotrichum* sp. — alp.
- Phascum acaulon* L. — szkl.
- Philonotis marchica* Brid. — ziemia na dnie basenów.
- Physcomitrium eurystomum* Sendt. — ziemia na dnie basenów.
- Platygyrium repens* Br. eur. — pień lilaka.
- Pohlia nutans* Lindb. — trawnik; u podnóża jodły i jesionu; mur od strony Al. Ujazd.; szkl.
- Pottia truncatula* Lindb. — pergola przy miesięczniku kanadyjskim; pień wierzby; dział biol. z *Urtica dioica*.
- Pylaisia polyantha* (Hedw.) Br. eur. — pergola przy miesięczniku kanadyjskim; pień wierzby.
- Rhytidiadelphus squarrosus* (Hedw.) Br. eur. — trawnik.
- Thuidium abietinum* Br. eur. — pień lilaka; pień wierzby.

Thuidium delicatulum (L.) Mitt. — alp.

Tortula muralis Hedw. — mur przy budynku Dyr. Ogr.

Objaśnienie skrótów:

Al. Ujazd. — Aleje Ujazdowskie; alp. — alpinarium; biol. — dział biologii roślin; Dyr. Ogr. — Dyrekcja Ogródu; fund. „kapl.“ — fundamenty tzw. „kapliczki”; k. — koło; OB — Ogród Botaniczny; szkl. — szklarnie; Zakł. — Zakład Systematyki i Geografii Roślin.

LITERATURA

Stefanowicz-Owczarska K., 1937. *Materiały do flory mchów liściastych okolic Warszawy*. Warszawa, Planta Polonica, vol. VI.

Rejmentówna I., 1937. *Wątrobowce (Hepaticae) okolic Warszawy*. Warszawa, Planta Polonica, vol. VI.